

Гудим Інга Володимирівна
викладач кафедри загальноправових
дисциплін юридичного факультету
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІНСТИТУТУ МЕДІАЦІЇ У СІМЕЙНИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ

Майже кожен громадянин України мав відношення до сімейних спорів, де предметом цих самих спорів виступають розірвання шлюбу, встановлення порядку спілкування з малолітньою дитиною, поділ майна подружжя, визначення місця проживання дитини та ін. Подібні спірні правовідносини завжди містять психологічну площину разом з непорозуміннями, зрадами, сімейним насильством без можливості врегулювання проблеми мирним шляхом. Реалії сьогодення вказують на те, що судові способи врегулювання спорів мають формальний характер, а процедура медіації в українському законодавстві залишається неврегульованою не зважаючи на позитивні результати її застосування. Актуальність застосування інституту медіації полягає в тому, що такий спосіб врегулювання сімейних спорів не обмежений чітким колом суб'єктів використання, а отже медіацію можуть використовувати не тільки досвідчені фахівці-медіатори, а і працівники служб у справах дітей, спеціалізовані організації, спеціалізації та установи.

Питаннями використання процедури медіації займаються такі науковці як: Н. Бондаренко-Зелінська, Т. Зозуль, В. Андреева, Г. Єрмоменко, О. Сергієнко, А. Гаро, Ю. Притика, Г. Райко та ін.

Легітимного профільного закріплення медіації в українському законодавстві, на жаль, не існує. Законотворчість із цього питання починається тільки з 2011 року, але жодний із законопроектів не був прийнятий Верховною Радою України. Нині в парламенті знаходиться новий проект Закону «Про медіацію» № 3665, який визначає «медіацію» як альтернативний (позасудовий) метод вирішення спорів, за допомогою якою дві та більше сторін спору намагаються в рамках структурованого процесу за участі медіатора (посередника) досягти згоди для вирішення їх спору [3].

Як вбачається з пояснювальної записки до вищезазначеного законопроекту, його метою є запровадження на законодавчому рівні інституту медіації в Україні шляхом імплементації кращих європейських та світових стандартів медіації.

Водночас, у пояснювальній записці зазначено, що задля імплементації міжнародних та європейських стандартів щодо медіації «у 2014 році Україна підписала Угоду про Асоціацію з Європейським Союзом, згідно зі статтею 1 якої мають посилюватися співпраця в сфері правосуддя, свободи та безпеки з

метою забезпечення верховенства права та поваги до прав людини і основоположних свобод. Країни Європейського Союзу погодилися, що для забезпечення верховенства права та кращого доступу до правосуддя повинні включати доступ як до судових, так і до позасудових методів врегулювання спорів.

На нашу думку, медіація – стіл переговорів із пошуком конструктивних рішень та позитивного результату.

Нагальна потреба у визначенні Законом завдань, мети, принципів та порядку проведення медіації під час вирішення не тільки сімейних спорів, але і різних видів спорів взагалі, унеможлиблюють закріпити уявлення про інститут медіації як на законодавчому, так і на поняттєвому рівні у суспільстві. Більш того, аналізуючи Законопроект №3665 та його взаємодію з іншими законами, цілком очевидно, що прийняття подібних змін потребуватиме внесення відповідних змін до значного кола кодексів, законів та підзаконних нормативно-правових актів законодавчого простору України.

Значним упущенням можна вважати визначення моделі медіації у приватній чи публічній площині.

Впровадженню медіації в цивільний процес України заважає ряд причин, а саме: низька правова культура населення, без підняття якої неможливо провести реформу щодо введення того чи іншого правового інституту; низький рівень довіри до даної послуги; який пов'язується з недостатньою поінформованістю суспільства щодо переваг медіації, як альтернативного способу вирішення спору; прагнення однієї зі сторін задовольнити лише свої інтереси, не бажаючи йти на компроміс; усталена позиція суспільства, що звернення до суду – єдиний спосіб вирішення спору; відсутність правового підґрунтя та фінансового забезпечення, адже будь-які реформи потребують значних затрат [6,с.261-264].

Європейський суд з прав людини також неодноразово підкреслював, що закони мають відповідати встановленому Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод стандарту, який вимагає достатньо чіткого формулювання правових норм у тексті нормативно-правових актів. Зокрема, «...Закон має бути доступним для зацікавлених осіб та сформованим з достатньою точністю для того, щоб надати їм можливість регулювати свою поведінку аби бути здатними – за потреби, за відповідної консультації – передбачати тією мірою, що є розумною за відповідних обставин, наслідки, які може потягнути за собою його дія» (рішення у справі «Веренцов проти України, 11 квітня 2013 року) [3].

В цілому ж, подібна сфера професійної діяльності як медіація цілком заслуговую на запровадження на законодавчому рівні як самостійного правового інституту в Україні як способу імплементації найкращих європейських та міжнародних стандартів, принципів і практик медіацій для розвитку демократії та побудови громадянського суспільства.

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 року №254к/96-ВР / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Сімейний кодекс України від 10 січня 2002 року № 2947-III. *Відомості Верховної Ради України*. №21-22. Ст.135.
3. Проект Закону «Про медіацію» №3665. Електронний ресурс: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=57463.
4. Український центр медіації. Електронний ресурс: <http://ucminternational.com.ua/>
5. М. Поліщук. Поняття медіації як альтернативного методу вирішення спорів. *Держава і право. Юридичні і політичні науки*. Вип. 65.
6. .І. Ясиновський. Проблеми впровадження та проведення медіації в Україні. *Актуальні проблеми політики*. №55. 215. С. 260-267.

Дзюба Ірина Вікторівна,
старший викладач кафедри
цивільно-правових дисциплін
Книш Софія В'ячеславівна
студентка юридичного факультету
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

ЕВОЛЮЦІЯ СПАДКОВОГО ПРАВА ВІД РАДЯНСЬКИХ ЧАСІВ ДО СЬОГОДЕННЯ

Відносини спадкування мали місце як за часів Київської Русі так і з розвитком правової системи, адже кожна людина протягом життя набуває певні матеріальні блага для себе, та для своїх нащадків і саме тому вона повинна бути впевнена в тому що її майно буде захищене в законному порядку і передане за її волевиявленням або ж за законом. Українська держава здобуваючи незалежність та суверенітет за багатовікову історію становлення, перебувала під впливом інших держав, не маючи можливості для створення правового підґрунтя для існування як незалежної держави та відповідного її забезпечення. Щодо спадкових норм, то вони діяли у всі часи, але з початком радянської доби спадкові норми то скасовувалися то потім знову відновлювалися.

Наприклад, П. Є. Орловський визнавав, що право спадкування існувало у нас протягом усього періоду з 1918 і до 1923 року, тобто до введення в дію Цивільного кодексу РРФСР. Говорячи про декрет ВЦВК від 27 квітня 1918 р. П. Є. Орловський писав в 1936 році: «... спадкування розглядалося по цьому декрету не як форма спадкоємства майнових прав, а як правова форма соціального забезпечення».

М. О. Рейхель, стверджував, що «...Беззастережна скасування права спадкування скидала з рахунків і роль наслідування як методу соціального